

LAGUTSKOTTETS betänkande N:o 2/1939 i anledning
N:o 2/1939. av landskapsnämndens framställning till Ålands lands-
ting med förslag till landskapslag om kommunal vård-
nämnd i landskapet Åland.

I anledning av förenämnda framställning, varöver landstinget inbe-
gärt lagutskottets utlåtande, får utskottet vördsammast anhålla föl-
jande:

Utskottet delar till fullo landskapsnämndens uppfattning om lands-
tingets behörighet att lagstifta på området samt om önskvärdheten av
att landskapslag om kommunal vårdnämnd antages.

Vad lagförslaget såsom sådant beträffar, kan det i första hand synas
medföra en komplicerad av det kommunala förvaltningssystemet på hit-
hörande områden och en mindre önskvärd överorganisation i våra merän-
dels små förhållanden. Men då § 1 mom. 2 uttryckligen stadgar, att det
ankommer å kommunalfullmäktige att fatta beslut därom, huruvida vård-
nämnden skall fördelas på olika avdelningar och om avdelningarna skola
delas i sektioner, samt inrättande av särskilda avdelningar och dessas
indelning i sektioner sålunda blir nödvändigt endast om fullmäktige an-
se detta behövt, finner man tvärtom att lagförslaget ger kommunerna
möjlighet att smidigt anpassa vårdnämndens arbete efter förhållandena
i kommunen.

Formuleringen av § 4 mom. 3 kunde tänkas vara i behov av ett till-
lägg, varigenom uttryckligen stadgades, att kommunalnämndsordförande
eller kommunalnämndens befullmäktigade representant äga deltaga också
i besluten, om han tillika tillhör vårdnämnden, avdelning av densamma
eller sektion, men då vederbörandes rätt i detta avseende synes uppen-
bar utan ett dylikt uttryckligt stadgande och lagtexten genom införande
av antydda tillägg blir tung, har utskottet avstått från att göra för-
slag i detta avseende, utan endast velat såsom bidrag till en framtida
lagtolkning göra ett uttalande.

Den enda sakliga anmärkning utskottet ansett sig böra framställa
mot förslaget hänför sig till § 8 mom. 1. Enligt förslaget skall distikt
indelning fastställas i vårdreglementet. Fastslåses emellertid distrikts-
indelningen i reglementet, måste detsamma undergå ändring varje gång
fullmäktige av någon orsak önska verkställa ny indelning. För undvikan-
de av sådana eventualiteter har utskottet i stället infört rikslagens

motsvarande stadgande, som synes vara mycket smidigare och möjliggör för fullmäktige såväl att i reglementet bestämma om distriktsindelning som att oberoende av detsamma godkänna sådan.

Då förslaget, såsom redan framhölls, i övrigt icke givit anledning till anmärkningar, får utskottet, dock med vissa smärre redaktionella ändringar, vilka icke tarva särskild motivering, förorda dess godkännande samt för landstinget värdsammast föreslå

att landstinget ville antaga nedanstående

"L a n d s k a p s l a g

om kommunal vårdnämnd i landskapet Åland.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas härmed:

§ 1.

För handhavande av samhällsvården i landskapet Åland bör i kommun vårdnämnd finnas tillsatt.

Enligt beslut av kommunens fullmäktige kan vårdnämnden fördelas på olika avdelningar för handläggande av ärenden angående fattigvård, barnskydd och alkoholistvård eller annan samhällsvård, med undantag av vård av lösdrivare. Avdelning kan indelas i sektioner. Avdelning och sektion vare berättigade att bruka vårdnämndens beslutande myndighet på sätt i vårdreglementet bestämmes.

§ 2.

Vårdnämnd består av ordförande, viceordförande och minst fyra andra medlemmar, av vilka åtminstone en kvinnlig, samt av nödigt antal bisittare för de på avdelning eller sektion ankommande ärendena, och skola dessa, såsom ock nödiga ersättare, samtliga väljas av kommunens fullmäktige för tre år åt gången. Val av medlemmar och bisittare skolläggas skilt för sig. Dör eller avgår medlem eller bisittare under tiden för sitt mandat, skall ny medlem eller bisittare i hans ställe utses för den återstående tiden.

För deltagande i handläggningen av ärenden rörande barnskydd skall till medlem eller bisittare väljas en skollärare och, såvitt möjligt, en i hälsovård inkommen person.

Avdelning består av ordförande och viceordförande, utsedda av vårdnämnden inom sig, samt minst två andra medlemmar, av nämnden utsedda bland bisittarne och av vilka åtminstone en bör vara kvinna.

Sektion består av ordförande, viceordförande och minst en medlem,

av nämnden utsedda bland avdelningens medlemmar.

Om val av ordförande och viceordförande i nämnden och dess avdelningar skall utan dröjsmål anmälan göras hos landskapsnämnden.

Ordförande, medlem och bisittare i nämnden äga för sitt uppdrag åtnjuta skäligt arvode enligt beslut av kommunens fullmäktige.

§ 3.

Angående valbarhet till ordförande, viceordförande, ledamot, bisittare eller ersättare i vårdnämnd samt de valdas rätt att vägra mottaga uppdraget eller att avsäga sig detsamma gälle i sagda hänseenden i Mariehamn vad om kommunala förtroendeuppdrag i allmänhet och i landskommun vad om kommunalnämnd är stadgat i landskapslagarna av den 15 december 1931 om kommunalförvaltning i Mariehamn och av den 21 augusti 1930 om kommunallag för landskommunerna i landskapet Åland, dock så att valbar är endast den, som fyllt tjugufem år. I vårdnämnd kunna dock icke invälgas lantråd, landshövding, landskapssekreterare, landssekreterare, landskapskamrerare och landskamrerare, tjänsteman eller betjänt vid polisinnrättning, allmän åklagare eller vårdnämnden underlydande, för befattningen redovisningsskyldig tjänsteman eller betjänt.

§ 4.

Vårdnämnd, dess avdelning eller sektion är beslutför, då minst två tredjedelar av dess medlemmar tillstädeskommit. Består sektion av endast tre medlemmar, är den beslutför endast såsom fulltalig. Såsom beslut gäller den åsikt flertalet omfattat eller vid lika röstetal den åsikt, vilken ordföranden biträtt, därest icke i lag härom särskilt annorlunda stadgats.

I landskommun länder i övrigt beträffande vårdnämndens arbetssätt i tillämpliga delar till efterrättelse, vad om kommunalnämnd stadgats. I Mariehamn äga stadsfullmäktige, där så befinnes nödigt, fastställa arbetsordning för nämnden.

Om representants för Mariehamn rätt att deltaga i dess vårdnämnds eller avdelnings sammanträde skall iakttagas vad därom särskilt beslutats. I landskommun äger kommunalnämndens ordförande eller dess därtill befullmäktigade representant rätt att närvara vid vårdnämndens och dess avdelnings sammanträde samt deltaga i överläggningen, men icke i fattande av beslut.

§ 5.

På vårdnämnden ankommer att i enlighet med vad i lag och författningar stadgas och i kommunens vårdreglemente föreskrives draga försorg om de till samhällsvården hörande angelägenheterna i kommunen.

Nämnden åligger att företräda kommunen och bevaka dess rätt i vårdangelägenheter samt att göra framställning om åtgärder för ordnande av vårdverksamheten och för dess handhavande.

Härutöver skall å kommunal vårdnämnd ankomma:

- 1) att bestämma, huruvida och i vilken form samhällsvård skall meddelas;
- 2) att enligt meddelade stadganden och föreskrifter draga försorg om förvaltningen och skötseln av densamma anförtrödda penningmedel och egendom;
- 3) att årligen uppgöra förslag till budget för samhällsvården;
- 4) att draga försorg om nämndens bokföring och avgiva redovisning för sin förvaltning;
- 5) att draga försorg om förande av en i enlighet med av landskapsnämnden fastställt eller godkänt formulär avfattad förteckning över de personer, som falla under samhällsvården; samt
- 6) att till landskapsnämnden och vederbörande myndighet avgiva statistiska och andra uppgifter rörande samhällsvården i enlighet med gällande bestämmelser.

§ 6.

Vårdnämnds ordförande åligger särskilt:

- 1) att draga försorg om beredning av de ärenden, som skola behandlas i nämnden, och om verkställighet av dess beslut samt dessas delgivning;
- 2) att ombesörja nämndens skriftväxling och protokollföringen vid nämndens sammanträden;
- 3) att emottaga å nämnden utfärdade stämningar och andra meddelanden samt
- 4) att själv eller genom ombud företräda nämnden och föra dess tal vid domstolar och hos andra myndigheter, för såvitt ej i vårdreglementet annorlunda bestämmes.

Ordförande i avdelning eller sektion skall främst draga försorg om verkställigheten och delgivningen av avdelningens eller sektionens beslut samt om dess skriftväxling och om protokollföringen vid avdelningens eller sektionens sammanträden.

Där särskild barnskyddsavdelning ej blivit tillsatt, skall vårdnämnden förordna någon av sina medlemmar eller ock innehavare av tjänst eller befattning, som är särskilt förtrogen med barnskydd, att bereda och föredraga till dess område hörande ärenden.

Närmare bestämmelser angående ordförandes och ledamots i vårdnämnd, så ock i dess avdelnings eller sektionens åligganden meddelas i reglemente.

§ 7.

I kommun bör finnas ett vårdreglemente, däri närmare bestämmes, huru samhällsvården med beaktande av ortsförhållandena och i övrigt på ett ändamålsenligt sätt bör ordnas. Vårdreglementet godkännes av kommunens fullmäktige och skall underställas landskapsnämndens fastställelse. Reglementet bör fastställas utan ändring eller, där det befinnes behäftat med bristfälligheter, återsändas till fullmäktige för ny handläggning. På samma sätt bör förfaras vid ändring av reglementet.

I kommun bör för samhällsvårdens olika områden och anstalter finnas särskilda reglementen, vilka förfullständiga vårdreglementet, därest icke bestämmelser angående dessa områden och anstalter intagits i vårdreglementet. Beträffande godkännande och fastställelse av dessa reglementen skall iakttagas vad i moment 1 stadgats.

Utöver vad här ovan är sagt, bör i vårdreglemente bestämmas:

1) huruvida och på vilket sätt nämnden skall för behandling och avgörande av till olika vårdområden hörande ärenden vara fördelad på avdelningar och avdelningarna på sektioner;

2) huruvida och i vilka fall sektionens beslut skall underställas avdelningen eller avdelnings beslut nämnden för fastställelse;

3) huruvida och i vad mån i nämnden eller i dess olika avdelningar eller sektioner vid behandling av till olika områden hörande ärenden skall föras särskilt protokoll;

4) huruvida kommuns i § 8 av denna landskapslag nämnda indelning i distrikt skall vara gemensam för samtliga vårdområden eller kommunen för visst vårdområde skall vara indelad i särskilda distrikt, och vilka distriktstillsyningsmans åligganden äro; samt

5) i vilken ordning och för vilka åligganden nämnden till biträde skola antagas tillsyningsmän eller innehavare av tjänst eller befattning eller ock andra biträden samt huru och under vilka förutsättningar

innehavare av tjänst eller befattning må entledigas eller skiljas från sin befattning; samt huruvida och beträffande vilka å nämnden ankommande ärenden beredningen och verkställigheten samt i brådskände fall avgörandet anförtrotts ordföranden i nämnden, dess avdelning eller sektion eller ock innehavare av tjänst eller befattning.

§ 8.

För samhällsvården skall kommun, därest icke landskapsnämnden beviljat undantag härifrån, indelas i distrikt; och står varje distrikt under närmaste tillsyn av en eller flere medlemmar eller bisittare i vårdnämnden.

Är sådan distriktsindelning icke fastställd i vårdreglementet, äga fullmäktige efter vårdnämndens hörande godkänna indelningen.

För fullgörandet av de på vårdnämnden ankommande uppgifterna är nämnden berättigad att sig till biträde såsom tillsyningsmän kalla här för lämpliga, inom kommunen bosatta personer eller att för sådana uppdrag antaga inspektörer.

Medelst reglementet kan utförandet av på vårdnämnden ankommande berednings- och verkställighetsåtgärder samt avgörandet i brådskände ärenden uppdragas åt ordföranden i nämnden, dess avdelning eller sektion eller ock åt innehavare av tjänst eller befattning vid nämnden.

§ 9.

För förvaltningen av vårdnämnden underlydande anstalt är nämnden berättigad, att enligt begivande av kommunens fullmäktige, för tre år i sänder tillsätta en direktion, i vilken kan inväljas till kommunalt förtroendeuppdrag överhuvud valbar person, som fyllt tjugufem år, ehuru denne icke är medlem av kommunen.

§ 10.

Vad i landskapslagen om fattigvården i landskapet Åland av den 15 maj 1938 stadgats om fattigvårdsnämnd, dess ordförande eller medlem, gälle i tillämpliga delar om vårdnämnd, dess vederbörande avdelning eller sektion samt ordförande och medlem i dessa.

§ 11.

Vårdnämnd skall i mån av behov stå i samverkan med vårdnämnder i andra kommuner, så ock med andra myndigheter och organisationer, vilkas verksamhet har samband med vårdverksamheten.

§ 12.

Landskapsnämnden är berättigad att, på anhållan av fullmäktige och där behovet av samhällsvård prövas vara ringa, befria landskommun från skyldigheten att tillsätta vårdnämnd. I sådant fall gälle beträffande kommunalnämnd och dess sammansättning vid behandling av ärenden rörande barnskydd och alkoholister, vad om vårdnämnd i denna landskapslag stadgas.

§ 13.

Landskommun, som med stöd av § 12 i denna landskapslag önskar bliva befriad från skyldigheten att tillsätta vårdnämnd, bör anhålla därom hos landskapsnämnden före den 1 oktober 1939.

§ 14.

Samhällsvårdens allmänna ledning och övervakning i landskapet Åland ankommer å landskapsnämnden och densamma underlydande inspektionsmyndighet, på sätt därom kan framdeles bliva föreskrivet.

§ 15.

Förmärker inspektionsmyndighet försummelse eller annat missförhållande i kommuns samhällsvård, göra därom påminnelse och råde vederbörande, huru missförhållandet bäst kan avhjälpas. Fås icke rättelse till stånd, äger inspektionsmyndigheten göra anmälan om saken, beroende på dess beskaffenhet, hos landskapsnämnden.

§ 16.

Jämte den övervakning, varom i § 14 säges, bör landskapsnämnden utöva tillsyn däröver, att samhällsvården i kommunerna ordnas och handhas enligt denna landskapslag och för övrigt gällande stadganden samt på ett ändamålsenligt sätt.

Yppas försummelser eller missförhållanden i avseende å kommuns samhällsvård, bör landskapsnämnden söka förmå vederbörande att fullgöra sin plikt eller ock vidtaga andra åtgärder för missförhållandenas avhjälpande.

§ 17.

För protokoll, bevis och andra handlingar, vilka av vårdnämnd, dess ordförande eller innehavare av tjänst eller befattning utfärdas, erlägges icke lösen.

§ 18.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1940. Samtidigt upphävas stad-

gandena i §§ 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17 och 33 i landskapslagen om fattigvården i landskapet Åland, utfärdad den 15 maj 1938.

Före utgången av år 1939 böra väljas ordförande, viceordförande och övriga medlemmar samt bisittare och ersättare i vårdnämnd för följande treårsperiod."

Mariehamn den 20 februari 1939.

På lagutskottets vägnar:

T. Brenning

Gustafsson

Närvarande i utskottet: Ordföranden Tor Brenning, viceordföranden Jonatan Sjöblom samt ledamöterna Hugo Johansson, Johannes Holmberg och Evald Häggblom.